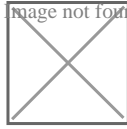

23 Δεκεμβρίου 2016

Ανέκδοτο συγγραφικό έργο του Ε. Βούλγαρη

/ [Πεμπτουσία](#)

image not found or type unknown

[Προηγούμενη δημοσίευση: <http://bit.ly/2hLvhoX>]

Αυτό είναι το πνεύμα και του Βούλγαρη, που του επέτρεπε όλα τα τολμηρά ανοίγματά του. Η μεγαλοφυΐα του ευνοούσε την άνετη κίνηση σ' όλες τις όψεις του επιστητού, η πατερικότητα όμως του εχάραξε την προοπτική. Όλα, εξ άλλου, σ' αυτόν συνέκλιναν στην παιδευτική του πράξη. Κάτι ανάλογο παρατηρείται και στον Κοραή, μόνο που λόγω ελλείψεως ανάλογων πατερικών κριτηρίων (ή ίσως και λόγω άλλων σκοπιμοτήτων), οδηγήθηκε στην καλβινική μεταφυσική και πράξη (ευσεβισμό), στη θρησκεία δηλ. και όχι στην Ορθοδοξία.

Ακολουθούν αποσπάσματα από ανέκδοτα συγγράμματα του Ευγένιου Βούλγαρη

Συνείδηση ησυχαστική

Κλειδί σημαντικό στην κατανόηση και ερμηνεία του Βούλγαρη είναι η ησυχαστικοπατερική διάκριση, της γνώσεως, σε Θεία και ανθρώπινη, και η ιεράρχησή τους[27]. Γράφει στους Σέρβους: «Τί κοινόν έχει η σοφία του κόσμου με την σοφίαν του Θεού; Η σοφία του κόσμου είναι πλάνη, είναι αφροσύνη, είναι μωρία, κατά τον Παύλον (πρβλ. Α΄ Κορ. 1,18), όταν είναι κεχωρισμένη από την σοφίαν του Θεού, ήτις είναι η αληθινή πίστις. Αυτή είναι η όντως σοφία, η άσφαλτος σοφία και άπταιστος, σοφία ορθή. Εκείνην την σοφίαν την μαθαίνει τις εις τας νεωτέρας ακαδημίας, ταύτην εις την παλαιάν Εκκλησίαν· εκείνην εις τα βιβλία των φιλοσόφων, ταύτην εις τα συγγράμματα των πατέρων· εκείνην με την οξύτητα της αγχινοίας, ταύτην με την θερμότητα της καθαράς και ενδιαθέτου ψυχής· εκείνην με πολυπλόκους συλλογισμούς πολυτρόπων επιχειρημάτων, ταύτην με απλήν και στερεάν συγκατάθεσιν αδιστάκτου πίστεως· εκείνην με περίεργον έρευναν και εξέτασιν, ταύτην με απράγμονα του νοός αιχμαλωτισμόν»[28].

Στο κείμενο αυτό δεν φαίνεται μόνον η παραδοχή της πατερικής διπλής γνωσιολογίας και γνωστικής μεθόδου[29], ως και της διαφορότητάς τους, αλλά και η σχέση του με την ησυχαστική παράδοση, που όμως δεν μπορεί να αναπτυχθεί εδώ.

Συμπερασματικά, ο Βούλγαρης υπήρξε ενιαία προσωπικότητα και με αυτήν την ενότητα φρονήματος εκινείτο και στις επιστημονικές - και όποιες άλλες - επιλογές του. Γι' αυτό ήταν πάντα έτοιμος να θυσιάσει την μη επαρκώς τεκμηριούμενη επιστημονική επαναστατικότητα στην πίστη και παράδοσή του. Στη συνείδησή του ο Βούλγαρης δεν είναι μόνο ο τύπος του πατερικού «διαφωτιστού», αλλά δυνητικά και του Έλληνο Ευρωπαίου.

Το υπερφύες της παναγίας Τριάδας μυστήριο δογματίζεται

Θεόν ένα, και μόνον, απλούστατόν τε, και ασύνθετον την φύσιν, και την ουσίαν δογματίζομεν..Η δε δή τοιαύτη μοναδική φύσις, εν τρισί γνωρίζεται υποστάσεσιν αληθώς διακρινομέναις, Πατρός, Υιού, και αγίου Πνεύματος (Ματθ. κη΄).

...Τούτων δή των εξ συζυγιών αί μέν δύο αντιφάσει προφανεί περίπτουσιν· η δε τρίτη της ελληνικής έστι δυσσεβείας· η δε τετάρτη της Ιουδαϊκής απιστίας· η δε πέμπτη και έκτη της των Χριστιανών λατρείας δόγματα υπερφυή και ορθόδοξα.

Α΄ συζυγία· μία ουσία, πλείους ουσίας, αντιφάσκει, παρά φύσιν τε διά τούτο και αδύνατον, ο παρίστησιν.

Β΄ συζυγία· εν πρόσωπον, πλείω πρόσωπα, αντιφάσκει, παρά φύσιν τε και αδύνατος.

Γ΄ συζυγία· μία ουσία, εν πρόσωπον, Ιουδαϊκή, και κατά φύσιν, ως εν τοίς κτίμασι.

Δ΄ συζυγία- πλείω πρόσωπα, πλείους ουσίας, ελληνική τε, και κατά φύσιν, ως επί των κτισμάτων.

Ε΄ συζυγία· μία ουσία, πλείω πρόσωπα, χριστιανική, και υπερφυής, η της Τριάδος, εν η μία ουσία εν τρισί προσώποις γνωριζομένη λατρεύεται.

ΣΤ΄ συζυγία· εν πρόσωπον, πλείους ουσίας, χριστιανική και υπερφυσική, η της οικονομίας, εν η μία υπόστασις η του Θεού προσκυνείται εν δυσί φύσεσι.

Περί του πού παράδεισος και πού κόλασις, και τι εστί ταύτα...

Τί κάμνει ο τόπος καθ' ο τόπος; Τίποτε. Αδάμ ήτον εις τον παράδεισον πριν φάγη εκείνον τον πικρόν καρπόν ήτον· και αφού τον έφαγε πριν εξορισθή· πλην προ της βρώσεως ήτον και αυτός εις τον παράδεισον, και ο παράδεισος ειδικός του, όθεν ήτον κυρίως εις τον παράδεισον· μετά την βρώσιν ήτο μεν προς ολίγον έτι εις τον παράδεισον, αλλά καθ' ο αλλότριος και ξένος ήδη του παραδείσου, ήτον εν τω παραδείσω χωρίς να είναι κυρίως εις τον παράδεισον. Οι Άγγελοι εις τον παράδεισον είναι, και όταν είναι εν τη σκηνή του Αβραάμ, εν τη δρυί τη Μαμβρή, και όταν είναι εν τη οικία του Λώτ, ανάμεσα εις τα Σόδομα. Οι Διάβολοι εξ εναντίου εις τόπον καταδίκης είναι, και όταν κατά παραχώρησιν Θεού ενοχλώσιν ένα άνθρωπον, και όταν κατά θείαν άδειαν εισέρχονται μέσα εις των Γαδαρηνών τους χοίρους· όπου και αν τύχωσιν, και εκείνοι φέρουσι μαζί των την μακαριότητά των, και ούτοι την ιδίαν αυτών αθλιότητα. Ο τόπος δεν τους διακρίνει, αλλ' η κατάστασις· κατάβασον προς ολίγον έναν άγγελον εις την γέεναν, ανάβασον ένα διάβολον εις τον εμπύριον, φυλάττοντας εις εκείνον την έγγονον δόξαν, εις τούτον την σύνοικον καταδίκην· έχεις εκείνον άγγελον φωτός, και ανάμεσα εις τα σκότη του ζοφερού Ταρτάρου· έχεις τούτον άγγελον σκότους, και ανάμεσα εις την αίγλην του ουρανίου φωτός.

Περί μουσικής

Της μουσικής η χάρις και η δύναμις, η χρήσις και η ωφέλεια είναι από εκείνα τα φαινόμενα, τα οποία, επειδή τα γνωρίζουν πάντες κοινώς, φαίνεται περιττόν να ζητή τινάς να τα παραστήση ιδίως. Οι παλαιοί Έλληνες έλεγον, ότι όστις δεν ανοίγει στόμα εις έπαινον του Ηρακλέους είναι κωφός. Τούτο όπου ελέγετο διά τον υιόν του Διός και της Αλκμήνης, δύναται να ρηθή και διά τας Μούσας, τας θυγατέρας της Μνημοσύνης και του Διός, τας οποίας και εκείνος ο ήρως τιμών εξόχως και θεραπεύων εις εγκωμίου λόγον έλαβε το να ονομάζεται ως ο Απόλλων και αυτός Μουσηγέτης. Αν είναι τις ακίνητος εις τα θέλγητρα και εις τους γλυκασμούς της Ευτέρπης, της Ερατούς και της Τερψιχόρης, βέβαια ο τοιούτος πρέπει να είναι κωφός· ή αν δεν είναι βεβλαμμένος τας ακοάς, ανάγκη να συναριθμηθή με τα αλογώτερα και νωθρότερα κτήνη, επειδή και τούτων

ιστορούνται πολλά, εις τα οποία εφιλοτιμήθη η φύσις να ενστάξη τον της μουσικής έρωτα...

(συνεχίζεται)

27. Πρβλ. Παν. Χρήστου, Η έννοια της διπλής γνώσεως κατά Γρηγόριον τον Παλαμάν, Θεσσαλονίκη 1963.

28. Κατά Λατίνων, ο.π., σ. 6.

29. Βλ. π. ΓΔ. Μεταλληνού, Πίστη και Επιστήμη στην Ορθόδοξη Γνωσιολογία, στο: Σχέσεις και Αντιθέσεις, Αθήνα 1998, σσ. 173-187.